

ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Αρσένος 7ος
Αρ. Φύλλου 16
Απρίλιος - Μάιος 1990
Γραφείο:
Βουτσινά 67B
Χολαργός
τηλ.: 6535808

Περιμένουμε στα τηλέ-
φωνα: 2221643 (Δ.
Μητόγος) - 7795775
(Γ. Μητρογιώργος) -
6393867 (Ν. Ροντο-
γιάννης), τις ερωτήσεις σας και τη διά-
θεσή σας για συνεργασία με την εφη-
μερίδα.

Και μην ξεχνάτε: Το εξασέλιδο αυτό δι-
ημερίδιο έντυπο είναι υπόθεση ΟΛΩΝ
μας, είναι δημιούργημα του καθένα, εί-
ναι θήμα έκφρασης των Πραμαντιωτών
που δίνουν να προβάλλεται το χωριό
και να προάγεται ο πολιτισμός του!

Αγαπητοί συγχωριανοί

Όλοι όσοι έχουμε μια άμεση
σχέση με το χωριό μας, πη-
γαίνοντας τακτικά, αλλά και
αυτοί ακόμη που πηγαίνουν 1
ή 2 φορές το χρόνο, διαπι-
στώνουμε με θλίψη, πραγματι-
κά την έλλειψη κάθε
πολιτιστικής και πολιτισμικής
παρέμβασης στην ζωή του
χωριού που θα αποτελούσε
μια τόνωση στο επίπεδο και
την ποιότητα ζωής των μονί-
μων κατοίκων. Γι' αυτή την
κατάσταση έχουν οπωσδήποτε
μερίδιο ευθύνης όλοι οι φο-
ρείς, από την Κοινότητα, σαν
επίσημη αρχή του χωριού, τις
Αδελφότητες, αλλά και τους
ίδιους τους κατοίκους που
δείχνουν να έχουν επαναπαυ-
θεί στην απόλαυση του τσι-
πουρου, τη δηλωτής κ.λ.π. Η
Αδελφότητα μας λοιπόν θεω-
ρεί ότι μια πολιτιστική εκδή-
λωση είναι κάτι πιο
ουσιαστικό και θετικό ως
προσφορά στο χωριό, από το
κτίσιμο μιας θρύσης που εί-
ναι το μόνιμο παράπονο των
χωριανών από την Αδελφότη-
τα. Στα πλαίσια αυτά, λοιπόν,
υπάρχει η σχέση και η διάδε-

ση από πλευράς Δ.Σ. για ένα
διήμερο ή τριήμερο πολιτιστι-
κών εκδηλώσεων. Η ημερο-
μηνία έχει οριστεί για τις
11-12 Αυγούστου με εμφανί-
σεις χορευτικών συγκροτημά-
των και βραδιές μουσικής.
Όπως φυσικά καταλαβαίνε-
ται, για να βγει αυτή η προ-
σπάθεια χρειάζεται η στήριξη
και η βοήθεια από όλους
τους χωριανούς. Ζητάμε, λοι-
πόν από εσάς, την με οποιο-
δήποτε τρόπο συμμετοχή σας
στα «ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΙΚΑ '90».
Ήδη οι Αδελφότητες Άρτας,
Ιωαννίνων και Αγρινίου αντα-
ποκρίθηκαν στην πρόσκληση
δηλώνοντας τόσο την συμμε-
τοχή τους όσο και την αμέρι-
στη συμπαράσταση στην
επιτυχή διοργάνωση της εκ-
δήλωσης. Η δε Αδελφότητα
Αγρινίου θα εμφανιστεί με το
χορευτικό της. Η Κοινότητα
πάντως του χωριού για μια α-
κόμη φορά έδειξε άτονα... αν-
τανακλαστικά κι έτσι
περιμένουμε ακόμη απάντησή
της.

Για περισσότερες πληροφορίες
7795775 - Μητρογιώργος Σωκράτης
6535808 - Γραφείο Αδελφότητας
6393867 - Ροντογιάννης Νίκος

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ	
Βάρος Φώτος	15000 δρχ
Βάρος Βασίλης	15000 δρχ
Καραγιάννης Δημ.	20000 δρχ
Καραγιάννης Δάμιος	4000 δρχ
Βάρος Κων/νος	5000 δρχ
Καρακώστας Γιάννης	2000 δρχ
Πολύτος Απόστολος	2000 δρχ
Βάρος Γεωργιος	2000 δρχ
Παύλος Νίκος	1000 δρχ

ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑ-ΤΗ!

(ΦΩΤΟ: Γ. ΠΑΤΡΑΣ)

Λειτουργούν με ταχύτατους ρυθμούς οι εργασίες
στο Κέντρο Υγείας Πραμαντών. Η φωτογραφία δεν
είναι ενδεικτική του σταδίου εργασιών αφού το έρ-
γος έχει προχωρήσει πολύ περισσότερο. Το πρώτο
και σημαντικότερο βήμα της Υγειονομικής περιθαλψής
του χωριού έγινε. Μετά απ' αυτό όμως τι θ' ακο-
υθούμε; Με δεδομένο το πρόβλημα πολλών κέν-
τρων Υγείας που αδυνατούν να στελεχωθούν δεν μι-
νείται το προσωπικό θα επανδρωθεί άραγε άμε-
σα το δικό μας;

Η παρεχόμενη σήμερα περίθαλψη είναι και υποτυ-
πική και ανεπαρκής. Για προληπτική ιατρική και
επεξεργασία σε θέματα υγείας και διατροφής δεν μι-
νείται. Αυτό αποτελούν μέρος των «ονείρων θερι-
νικών».
Για την ολοκλήρωση του έργου του Κέντρου Υ-
γείας - για να μην απομείνει ως ένα ακόμη έργο
- απαιτείται να επιλυθούν αποτελεσματι-
κά τα λειτουργικά του προβλήματα καθώς και αυτά
που αφορούν την υποδομή και τον εξοπλισμό του

Απαντήστε μας κ' Πρόεδρε:

Τα σφαγεία ακόμα ΔΕΝ απομακρύνθηκαν από το
χώρο της κεντρικής πλατείας. Τα προβλήματα που
δημιουργούν είναι χιλιοειπωμένα και γνωστά σε ό-
λους. Το καλοκαίρι μπήκε για τα καλά κι η γραφι-
κότατη πλατεία μας για μια ακόμη φορά θάνατο
απλησίαστη λόγω της πληγής αυτής. Το κτίριο των
καινούργιων σφαγείων έξω από το χωριό είναι σχε-
δόν έτοιμο. Τι περιμένετε κύριε Μολώνη; Μήπως
πρέπει να σας θυμίσουμε την απάντησή σας σε συ-
νέντευξη που δόσατε στα «Πραμαντιώτικα Νέα» (Αρ.
φύλλου 14 σελ. 3);

Είχατε πει λοιπόν τότε: «Φέτος αποφασίσαμε να τε-
λειώσουμε τα σφαγεία όσο κι αν κάνουνε. Κάνανε
μια ανάθεση σ' έναν εργολάβο της τάξεως του 1,5
εκατομ. για την κατασκευή των θόδρων, την τοπο-
θέτηση του ρεύματος κ.ά. ώστε μέχρι και τον ΜΑΗ
του 1990 ΤΑ ΣΦΑΓΕΙΑ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΜΕΤΑΦΕΡΘΕΙ.
Όλα τα έξοδα θ' ανήκουν στην Κοινότητα. Έχουμε
πια δεσμευτεί να δώσουμε τρία εκατομμύρια. Την ερ-
χόμενη θερινή περίοδο τα σφαγεία δεν θα υπαρ-
χουν μέσα στο χωριό».

Ήταν όπως βλέπετε κε Πρόεδρε τόσο συγκεκριμέ-
νη η αναφορά σας στο πάγιο αίτημα του χωριού για
απομάκρυνση των σφαγείων που δεν μπορούμε να
σας δώσουμε άλλη πίστωση χρόνου ούτε να δείξου-
με «κατανόηση», στην οποία καθυστέρηση... Κι επει-
δή ούτε από αμνηστία πάσχουμε αλλά και το πα-
ραπάνω αίτημα ζητά επιέλους τη λύση του Α-
ΠΑΙΤΟΥΜΕ να μας απαντήσετε: Ποιοι παράγοντες
παρακωλύουν την απομάκρυνση των σφαγείων;
Η απάντησή σας δεν θ' αφορά μόνο το ενδιαφέρον
της εφημερίδας αλλά θα καλύψει και τις ανησυχίες
των κατοίκων του χωριού που δεν θέλουν να πιστέ-
ψουν πως οι υποσχέσεις σας θα μείνουν ανακλή-
ρωτες και τα λόγια σας στοιχείο «εσωτερικής
κατανάλωσης».
Περιμένουμε...

Λίγα λόγια για το χωριό
και
τα Δασοτεχνικά έργα

ΤΟΥ ΣΤΑΘΗ ΒΑΪΤΣΗ

Σήμερα όλοι οι άνθρωποι και ιδίως
οι νέοι που έρχονται στο χωριό ή το
επισκέπτονται δι' ολίγον, λένε: τι ω-
ραίο είναι το χωριό μας! Το χωριό ό-
μως όπως οι παλαιότεροι θα
θυμούνται ούτε ωραίο ήταν, ούτε
κ' αν υπήρχε λόγω των κατολισθήσε-
ων, αν δεν συνέβαινε να ασχοληθεί
με αυτό η Δασική Υπηρεσία.

Προτού έτους 1950 όπου και αν έ-
πεφτε το μπάτι του ανθρώπου, δεν έ-
βλεπε παρά γυμνές σταχτιές πλαγιές
(ρούπες) και γυμνές ξυρισμένες επι-
φάνειες από την υπερβόσκηση. Τα
νερά των βροχών λόγω της γύμνιας
αυτής δεν απερωφάντο, έτρεχαν ορ-
μητικά στους χειμάρους με αποτέλε-
σμα να βαθαίνουν οι κοίτες και να
κατολισθαίνουν τα πρηνή.

Η καταστροφή ήταν οίγουρη. Σε λί-
γα χρόνια δεν θα υπήρχε πλατεία, η
εκκλησία θα κινδύνευε να πέσει, η

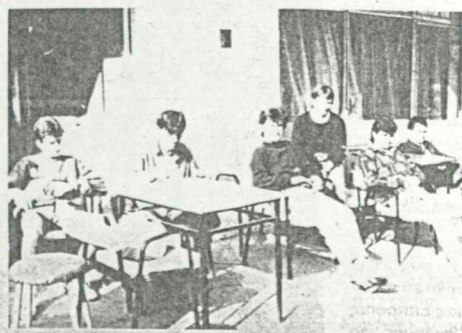
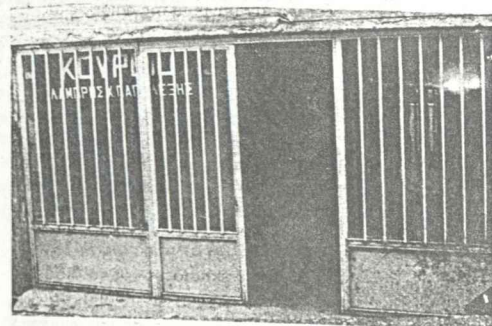
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ 2η ΣΕΛΙΔΑ

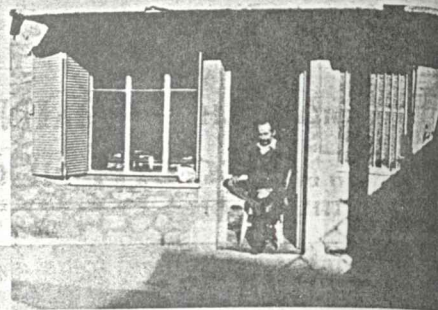
Τα εξωκλήσια του Αη Δημήτρη και του Αηλιά Κάτω Μαχαλά ανεγέρθησαν εκ βάθρων, μετά την απελπιστική κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει. Και τα δύο έγιναν με με-
γαλύτερες διαστάσεις και φέρουν κεραμωτή σκεπή.
Είναι καλοχτισμένα από τους μαστό-
ρους μας και φέρουν καμπαριό. Η
καινούρια πέτρινη βρύση τ' Αηδη-
μήτρη και το δροσερό ίσκιό των ε-
λατιών του Αηλιά περιμένουν τον
καινούριο επισκέπτη, τον ευλαβικό
προσκυνητή ή τον ξεκουράσουν,
να τον γαληνέψουν.
Στη φωτογραφία στιγμιότυπο από
το πανηγύρι στο εξωκλήσι της Πα-
ναγίας.

Μαθαίνουμε πως το ξενοδοχείο του
χωριού μας «ΤΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ» εί-
ναι υπερπλήρες και στη διάρκεια αυ-
τού του καλοκαιριού ακολουθώντας
είναι ανοδικά την πορεία έλξης του-
ριστών στο πανέμορφο χωριό μας.
Ευχόμαστε στον Πάνη Βάνα και
την οικογένειά του καλή δύναμη
στην προβολή των Πραμάντων και
νέες επιτυχίες στην επιχειρηματική
τους δραστηριότητα!

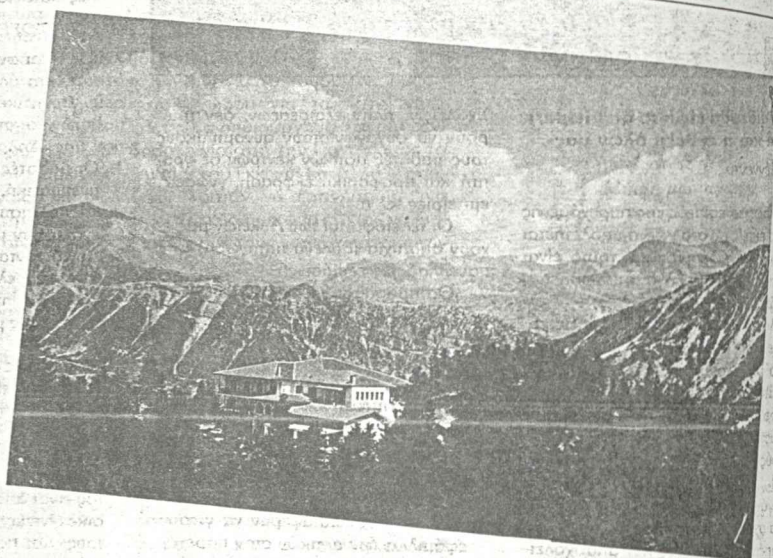
Πολλά κεφάλια... πέρασαν αλλά
για... το καλό τους (!) από το Κου-
ρείο του Λάμπρου Χ. Παπαλέξη που
συνεχίζει πάντα κεφάλους και μ' ευ-
γένεια να περιποιείται τους Πραμα-
νιώτες! Σημείο κι αυτό το μαγαζί
πολιτιστικής ζωής αφού η ιστορία
του, η μοναδικότητά του και οι ατέ-
λειωτες συζητήσεις «μέσα του»
πολλά μπορούν να μας... πουν κι
άλλα τόσα να καταγράψουν στην
καθημερινή ζωή του χωριού.

Η ποδοσφαιρική μας ομάδα, η Α-
θλητική Ένωση Πραμάντων
(Α.Ε.Π) που ιδρύθηκε το 1983, με-
τά από θριαμβευτική πορεία, τα τε-
λευταία χρόνια, στα πρωταθλήματα
της Ερασιτεχνικής κατηγορίας Νο-
μού Ιωαννίνων, υποβιβάζεται εφέ-
τος στη Β' κατηγορία. Παρά τον
υποβιβασμό της όμως, της δόθηκε
η δυνατότητα ν' αναστείλει νέα τα-
λέντα να δέσει ένα καλοσυγκροτη-
μένο σύνολο και να είναι σε θέση να
πρωταγωνιστήσει τον χρόνο στο
καινούργιο πρωτάθλημα.
Στη φωτογραφία μέλη της ποδοσφαι-
ρικής ομάδας. Διακρίνεται και ο
Πρόεδρος της Χ. Κονταξής (ΦΩΤΟ: Γ.
ΠΑΤΡΑ).

Το ραφείο του Π.Κ. Τραγουδάει
ένα από τα παραδοσιακά του
χωριού.
Οι μάστορες, οι τεχνίτες, και επι-
γεματίες των Πραμάντων αποτε-
λούν ανεξάντλητη πηγή ιστορικών,
κοινωνικών και πολιτιστικών γε-
νών από τη ζωή του χωριού. Κά-
θε φωτογραφία, ανάμνηση ή
αφήγηση τεχνών, γεγονότων και
βιωμάτων είναι ευπρόσδεκτα για
την εφημερίδα μας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών στις 8-4-84
σε πέντε (5) εκλογικά τμήματα του χωριού μας έχουν
εξής:
Εκλογικά τμήματα 281, 282, 283 και 284 Πραμάντων
συννοικισμών Χρηστών.
Γραμμένοι: 3.344
Ψήφισαν: 1.458
Άκυρα-Λευκά: 18
Έγκυρα: 1.440
ΕΛΑΒΑΝ:
ΝΔ: 587 (Αβέρωφ 154, Καλογιάννης 235, Γεωργιάδης
Δάφνης 4, Λώρας 64, Χαλαραπόπουλος 85).
ΠΑΣΟΚ: 615 (Αργυρός 50, Βαρτζιώτης 67, Γκιλιανός
Κωτούλας 3, Μαρωνίτης 220, Παπουλάς 152).
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ: 207 (Διαμαντής 7, Ευαγγέλου 9, Κου-
στάς 1, Ρήγας 139, Σιάουτης 8, Σόλης 9).
Τα υπόλοιπα κόμματα έλαβαν:
ΔΗΑΝΑ: 3
ΝΕΑ ΑΡΙΣΤ. ΡΕΥΜΑ 14
ΚΟΛΛΑΤΟΣ: 4
ΕΘΝ. ΚΟΜΜΑ: 1
ΕΚΚΕ: 1
ΚΚΕΣΩΤ. Α. Α.: 3
ΚΟΜ. ΑΝΘΡ. ΔΙΚΑΙΩΜ.: 1
ΟΙΚΟΛ. ΕΝΑΛ.: 1
ΕΘΝ. ΣΥΜΦ.: 1
ΚΚΕ-Μ.Α.: 1
Οι χωριανοί μας κτηντρόφοι ψήφισαν στα εκλογικά
τμήματα: Ράχης Άρτας - Λατακού Αιτωλίας - Αγ. Κωνσταν-
τίνου.

Ευχαριστούμε τους φίλους που λάβαμε:

Τοίχος Ιωάννης	Δρχ. 1000	Γιάννενα
Ρίχας Χρήστος	1000	Άρτα
Στάμος Χρήστος	2000	Αθήνα
Στάμος Αγγελική	2000	Αθήνα
Καράλλος Αλέξης	2000	Αθήνα
Καρακούστας Γιάν.	1000	Αθήνα
Μπαλάνος Χρήστος	1000	Αθήνα
Καράλλος Ευάγγ.	1000	Κέρκυρα
Καρανίκος Βασ.	1000	Μαρούσι
Καλός Σπύρος Χρήστος	1000	Μαρούσι
Καρανίκος Δημ.	1000	Γιάννενα
Καράλλος Δ. Χαράλδ.	1000	Περπέρη
Καρανίκος Βασ.	1000	Άρτα
Καράλλος Απτόστολος	1000	Άρτα
Καράλλος Λάμπρος	1000	Περπέρη
Καράλλος Θεοδόσης	500	Πράκοντα
Καράλλος Σπύρος	500	Άρτα
Καράλλος Σταυρόλης	500	Άρτα
Καράλλος Εσγγέλος	1000	Κέρκυρα

Η γιορτή του Αϊ Δημητρίου ήταν η αρχή
του δυσκολότερου εξόμνη για τους κτη-
ντρόφους γιατί δεν ήταν μόνο οι σκληρές και-
ρικές συνθήκες, αλλά και οι δουλειές της
στάνης που ήταν πολλές και βαριές. Το κα-
τέβασμα των κοπαδιών από τη ξεκαλοκαιριά,
οι ετοιμασίες για το φεύγει, η πορεία για τα
χειμαδιά, η εξασφάλιση των απαραίτητων υ-
λικών με το φτάσιμο για τα καλύδια και τα
μαντριά: φέτες, άχυρα, λούρια (πασάλοι από
δένδρα για το φτιάξιμο καλυθιών και μαν-
τριών), φούρκες, λυγές για το δέσιμο του σκε-
λετού των μπατζαριών, των μαντριών των
καλυθιών και του άχυρου που ήταν απαραί-
τητο για το σκέπασμά τους.
Μετά το σπάζισμα των κοπαδιών και μαν-
τριών, έρχονται οι βαριές αγροτικές εργασίες:
ο σκάρος, ο γέννος, το προσθήλασμα, το α-
πόκομμα των αρνιών, το άρμεγμα, το κουβα-
λάτο του γάλακτος, το φράξιμο των σπαρτιών,
των συνόρων, τον αλογολίδαδο και του αρ-
νολίδαδο πολλές φορές.

Θα παρακολουθήσουμε κάποιες σκηνές
της σκληρής ποιμενικής ζωής των νομάδων
των Τζουμέρκων αρχίζοντας απ' το ξεκίνημα
για τα χειμαδιά, οι παλιότεροι να ξαναμνη-
θούν τα δύσκολα χρόνια της νιότης τους που
είναι ξέμακρα σαν παραμύθι και οι νεότεροι
να πληροφορηθούν για τη ζωή των πατερά-
δων και των μεγάλων αδερφών τους «μία
ζωή ολόκληρη χυμένη στους δρόμους και στα
μονοπάτια των βουνών. Ένα διάβα που δεν
έχει τελειωμό, που δεν έχει ούτε αρχή μα ούτε
και τέλος» τόπους βρίσκουν μπρος τους και
τόπους αφήνουν πίσω τους, απ' όλα τα υπαλό-
τητα βοσολάνε, βοσολάνε κοπαδιά και φορ-
πάκια μαζί για τους κάμπους.
2. Στο δρόμο για τα χειμαδιά
«Χειμώνας. Χιόνια πολλά στα κορφο-
βούνια πέφτουν ρεύουν τα φύλλα των κλα-
ριών, ξεσκιάνουν τα λογγάρια θολώνουν οι

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΑΤΖΕΗ

ΑΙΩΝΙΑ

ΝΟΜΑΔΟΙ ΤΗΝΟΤΡΟΦΟΝΕΤΑ

Τα γιδοπρόβατα των Τσιλιγανιανών, Μίτρου και Γεράσιμου στα πλατάνια της Μαυρίκας λίγο πριν βοσολήσουν για τα χειμαδιά.

1) Από τ' Αϊδημητρίου ως τ' Αϊγιωργίου

Τ' Αϊδημητρίου και τ' Αϊγιωργίου ήταν
δύο σημαντικές ημερομηνίες για τους νομά-
δες κτηντρόφους των Τζουμέρκων και για
όλο το νομαδικό πληθυσμό της χώρας μας.
Ήταν δυο χρονικοί σταθμοί, δυο κλεισίματα
δεσπεριών στον ίδιο χρόνο. Οι δυο καβαλ-
λάρηδες άγιοι καθόριζαν την αρχή και το τέ-
λος των δυο κτηνοτροφικών περιόδων. Σε
κάθε μεγάλη σπάνη (ταξελιγάτο) καθορίζον-
ταν οι ημερομηνίες αυτές ο αριθμός των σμι-
χών (οικογενειών) και των ζώων που θα
ξεχειμάζαν ή θα ξεκαλοκαιρίαζαν μαζί στον
ίδιο τόπο. Επίσης με βάση τους δυο αυτούς
σταθμούς γίνονταν και το ροίσιασμα (μίσωση)
των τζοπαναριών στους ταξελιγάδες.
Κάθε συστηματικό ταξελιγάτο στα 1000
πρόβατα έπρεπε να έχει πέντε τοσπάνηδες
(πράτάρηδες), έναν αρμεχτή κι έναν κενσιτή
ή σπουγκάρη (να βοσδάει τα πρόβατα στο άρ-
μεγμα να περνάνε ένα-ένα στους αρμεχτάδες).
Ο κάθε τζομπάνος πληρώνονταν ρόγα (μι-
σθό) για ένα εξάμηνο, τοσπανίλι μέχρι τα
προπολεμικά χρόνια 3000 δραχμές.

Η γιορτή του Αϊ Δημητρίου ήταν η αρχή
του δυσκολότερου εξόμνη για τους κτη-
ντρόφους γιατί δεν ήταν μόνο οι σκληρές και-
ρικές συνθήκες, αλλά και οι δουλειές της
στάνης που ήταν πολλές και βαριές. Το κα-
τέβασμα των κοπαδιών από τη ξεκαλοκαιριά,
οι ετοιμασίες για το φεύγει, η πορεία για τα
χειμαδιά, η εξασφάλιση των απαραίτητων υ-
λικών με το φτάσιμο για τα καλύδια και τα
μαντριά: φέτες, άχυρα, λούρια (πασάλοι από
δένδρα για το φτιάξιμο καλυθιών και μαν-
τριών), φούρκες, λυγές για το δέσιμο του σκε-
λετού των μπατζαριών, των μαντριών των
καλυθιών και του άχυρου που ήταν απαραί-
τητο για το σκέπασμά τους.

Μετά το σπάζισμα των κοπαδιών και μαν-
τριών, έρχονται οι βαριές αγροτικές εργασίες:
ο σκάρος, ο γέννος, το προσθήλασμα, το α-
πόκομμα των αρνιών, το άρμεγμα, το κουβα-
λάτο του γάλακτος, το φράξιμο των σπαρτιών,
των συνόρων, τον αλογολίδαδο και του αρ-
νολίδαδο πολλές φορές.

Θα παρακολουθήσουμε κάποιες σκηνές
της σκληρής ποιμενικής ζωής των νομάδων
των Τζουμέρκων αρχίζοντας απ' το ξεκίνημα
για τα χειμαδιά, οι παλιότεροι να ξαναμνη-
θούν τα δύσκολα χρόνια της νιότης τους που
είναι ξέμακρα σαν παραμύθι και οι νεότεροι
να πληροφορηθούν για τη ζωή των πατερά-
δων και των μεγάλων αδερφών τους «μία
ζωή ολόκληρη χυμένη στους δρόμους και στα
μονοπάτια των βουνών. Ένα διάβα που δεν
έχει τελειωμό, που δεν έχει ούτε αρχή μα ούτε
και τέλος» τόπους βρίσκουν μπρος τους και
τόπους αφήνουν πίσω τους, απ' όλα τα υπαλό-
τητα βοσολάνε, βοσολάνε κοπαδιά και φορ-
πάκια μαζί για τους κάμπους.
2. Στο δρόμο για τα χειμαδιά
«Χειμώνας. Χιόνια πολλά στα κορφο-
βούνια πέφτουν ρεύουν τα φύλλα των κλα-
ριών, ξεσκιάνουν τα λογγάρια θολώνουν οι

νεροσυρμές, οι θρύσες κρουσταλίζουν και οι
ταξελιγάδες κουβαλούν στους κάμπους τα κο-
πάδια. Ο Μάμαλης απ' τ' Άγραφα στη Λεπε-
νού τα πήγε. Ο Θάνος τ' Ασπροποτάμου, του
Μαλακάσι ο Μπάρδας, κατέβηκαν για χειμα-
διά στον κάμπο του Τρικκάλου, ο Κάγκαλος
του Ζαγοριού στο Λούρο ξεχειμάζει, του
Κουρμούλιας ο ταξελιγάς, ο Γάκης ο Ψα-
λίδας της Βαλαώρας τα ζερβά τα βοσκοτό-
πια πήρε».

Μέσα στους στίχους αυτούς του πονεμέ-
νου ποιητή του βουνού και της σπάνης Κ. Κρυ-
στάλλη βλέπουμε κάποιους λόγους που
ανάγκασαν τους νομάδες να εγκαταλείψουν τα ζε-
στά κατώμερα, αλλά και τους τόπους που διά-
λεγαν οι ταξελιγάδες για ξεχειμαδιά. Έτσι ο
πλούσιος σε χορτάρι θεσσαλικός κάμπος, οι
ζεστές χερσαίες της Αιτωλίας και οι πεδιάδες
της Άρτας και της Πρέβεζας, ήταν από παμ-
πάλαιους χρόνους γνωστός τόπος που δέχον-
ταν για ξεχειμάσια το δίο της Πίνδου και των
Τζουμέρκων.

Σήμερα όμως, εποχή των βιολικών τεχνο-
λογικών εξελίξεων που έχουν αλλάξει τη ζωή
μας σε βάθος και ρυθμό, που το αύριο έρχε-
ται αδυκάπιο και ακάδεκτο, κάποιες τρόποι
ζωής της δεκαετίας του 1950 μας φαίνονται
απόμακρο, ξένοι και παραμυθένιοι κι ας εί-
μαστε εμείς οι ίδιοι που ζήσαμε τα γεγονότα
κι έχουμε μνήμες ζωντανές των χρόνων εκεί-
νων. Τα μεγάλα ταξελιγάτα με τα χιλιάδες γι-
δοπρόβατα, τους σμιχτές, τους
τζοπαναριούς, τους πιστικούς, τους θαλ-
μάδες (βοσκούς αλόγων), τους αγνώστες και
τους τυροκόμους έχουν πια εξαφανιστεί. Οι
πολυήμερες πορείες των κοπαδιών και των
καρβανιών με τ' αλογομούλαρα έχουν στα-
ματήσει πια και η ρόδα έχει λυγώσει κυριο-
λεκτικά νομάδες και ζωντανά από την
αναμολόγητη τυράγνια του παδαρόδρομου.

Κτηντρόφοι και κοπάδια σήμερα με τα
φορτηγά αυτοκίνητα φτάνουν στον προορισμό
τους μέσα σε ώρες, ενώ πριν τριάντα χρόνια
κάθε φθινόπωρο και άνοιξη ολόκληρο το κου-
βάρι της βλάχικης ζωής ξετιλιγόταν από τα
καταράχια της Πίνδου ως το Σπρόμερο και το
Θεσσαλικό κάμπο. Η συνδυασμένη εικό-
να της νομαδικής ζωής ήταν: κοπάδια γιδο-
πρόβατα, αλογομούλαρα φορτωμένα με
σοσά, με παιδάκια σκαλωμένα πονοσκάρα
μαζί με κότες και γάτες, γυναίκες ζαλικωμέ-
νες με σαρμάνισες, καζάνια και βαρέλες,
πρόσωπα ξερακιανά, αργαμένα από τον ή-
λιο και τ' αγριοκαίρι, βαθιά σκαμμένα από την
κακοποίηση, άνδρες αζύριοι, με μαλλιά α-
νασταρμένα από την κόπια, μάτια κοκκινισμέ-
να απ' τον αέρα και το κακοκλίμα στο
νυχτοσκόπιο, ρούχα μάλλινα λερωμένα απ' την
αναλόγια και τη λασπουριά.

Ένας ολόκληρος κόσμος καταστράτα με
καταγίτες και λιποψία, πεινασμένους και ξε-
δωμένους από τον δρόμο την αγωνία, με
μόνη απαντοχή το φτάσιμο και το φεύγει, ένα
ανθρώπινο μυρμηγκολόι δειμένο στη σκληρή
του μοίρα.

Φερέοικους βλαχοποιημένους, βοσκούς
που κουβαλούν μαζί τους το σπί τους (φέρω-
οίκοι) χειμώνα-καλοκαίρι, ονομάζουν οι λό-
γοι του 19ου αιώνα τους νομάδες των Πρα-
μάντων καθώς και όλοι οι νομάδες των
Τζουμέρκων από Βουργαρέλι μέχρι Συρρά-
κο «χαλούσαν τα σπάτια» τους δυο φορές το
χρόνο, φθινόπωρο κι άνοιξη.

Οι μελετητές της ποιμενικής ζωής θεω-
ρούν τον οικολογικό καταναγκασμό σαν
κύρια αιτία των νομαδισμών δηλαδή τις κλι-
ματολογικές συνθήκες που επικρατούν το χει-
μώνα στα ορεινά και την άνοιξη και το
καλοκαίρι στους κάμπους.

Από τα χρόνια του σμήρου υπάρχουν
μαρτυρίες για τις μετακινήσεις των νομάδων
για τη χειμαδιά από τα ορεινά ξεκαλοκαιρία
τους: Πως το φλογότο ουρανόδοξο πα
σους θεούς τανίζει ο γιος του Κρόνου απ' τα
μεσούρανα, σπιδάει για παλέμου για και θα-
ριού χειμώνα σβάσπαγο, που των ζωμάχων
κάθε κάθε δαυλεία και τ' αρνοκάτσικα στα
χειμαδιά σπιδώνγει».

Είναι παρατηρημένο πως όλες σχεδόν οι
μετακινήσεις των νομάδων κτηντρόφων προς
τα χειμαδιά, ακολουθούν πορεία από βορρά
προς νότο, δηλαδή πηγαινόουν κι αυτοί «όπως
χύνονται τα νερά» των βουνών που
ξεκαλοκαιρίαζουν». Έτσι λοιπόν και οι
Τζουμερκιώτες κτηντρόφοι ακολουθούν
τους δρόμους που ανοίγουν τα ποτάμια της
περιοχής. Οι νομάδες του Συρράκου ακολου-
θούν την πορεία του Λούρου ποταμού και ξε-
χειμάζουν οι περισσότεροι στην περιοχή
Πρέβεζας, οι Ματοισκιώτες, Πραμανιώτες,
Μελισσοσυρμαίτες, Θεσσαλονικίτες, Αιωνίτες,
Βουργαρελιώτες και Αθαμανιώτες ακολου-
θούν το δρόμο του Αράχθου και Αχελώου και
χειμάζουν στις πεδιάδες Άρτας και στην πε-
ριοχή Αγρινίου και Σπρόμερου. Εξαιρεση
αποτελούν οι νομάδες των Καλαρριτών, που
ενώ τα νερά των βουνών τους κατεβύνονται
προς το Ιόνιο πέλαγο, αυτοί στράφηκαν προς
τη Θεσσαλία από το 1881 που όρισε Ελλήνων
και Τούρκων αποτέλεσε ο Άραχθος και έχα-
σαν τα ζεστά χειμαδιά τους στην περιοχή Άρ-
τας, Πρέβεζας. Κάποιος Καλαρριώτης
έκανε την αρχή προς τη Θεσσαλία και βρή-
σκονταν ακόμα σήμερα όλοι εκεί, έχοντας ι-
διόκτητα λιβάδια οι περισσότεροι στο
Συκούριο, τα Φάρσολα, την Ελασσόνα.

1. Παύλου Μυριούντι: Απ' τη ζωή της σπάνης, Περιοδικό «Εσρακαταναίσι», Τεύχος 2, 1984.
2. Βασίλη Λαμπρινού: Η ζωή στα χειμαδιά σελ. 28-29.
3. Κ. Κρυστάλλη Άπαντα: Ο γέννος σελ. 252 επιμέλεια Πετρόν.
4. Ομήρου Ιλιάδα, ραμωδία, ρ στίχοι 547-550 μεταφράση Ν. Καζαντζή - Ι. Κακριδί.
5. «Οι μετακινήσεις των νομάδων κτηντρόφων» Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών Τ. 53/1984 σελ. 17.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ιωάννινα 15-5-1990

ΠΡΟΣ

Τη Σύntαξη των ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΙΚΩΝ ΝΕΩΝ
Αθήνα

Με αφορμή τα σχόλια των δύο τελευταίων εκδόσεων της εφημερίδας σας, με τα οποία επιδιώκεται «η ανίχνευση» των αιτιών της καθίζησης της δραστηριότητάς μας, θα θέλαμε να δώσουμε μερικές πληροφορίες γύρω από τον προβληματισμό σας και να ξεκαθαρίσουμε, όσο μπορούμε, το θέμα.

Κατ' αρχήν οι πληροφορίες που σας έδωσε το προηγούμενο Προεδρείο (Β. Πολύμερος - Χ. Παπαλέξης) είναι σωστές και εξηγούν πολύ καλά τα αίτια της έλλειψης δραστηριότητας του Συλλόγου μας. Πράγματι, όπως είναι γνωστό, είμαστε κοντά στο χωριό, που επισκεπτόμαστε τακτικά και δεν αισθανόμαστε το ... βάρος της ξενιτειάς, πράγμα που θα μας έκανε να οργανωθούμε πιο ζεστά. Τα ενεργά μέλη είναι ελάχιστα (30-35 περίπου) και κατά συνέπεια δεν έχουμε οικονομικές δυνατότητες για παραπέρα δραστηριότητες. Η οικονομική αδυναμία για τη μίσθωση ενός γραφείου, που θα αποτελούσε το στέκι μας - αλήθεια τι τυχεροί που είμαστε με το Μαργάριο - μεγαλώνει ακόμη το πρόβλημα. Βέβαια οι ίδιες προϋποθέσεις υπήρχαν από τότε που ιδρύθηκε ο Σύλλογός μας και τίποτε δεν άλλαξε μέχρι σήμερα.

Αλλά ας σταθούμε λιγάκι εδώ, για να ρωτήσουμε και εμείς με τη σειρά μας: Γιατί ξεκίνησε από τη σύntαξη της εφημερίδας σας ένα τέτοιο θέμα;

Ειλικρινά αδυνατούμε να κατανοήσουμε τις ανησυχίες του συντάκτη, για επικείμενη διάλυσή μας, δεδομένου ότι ο Σύλλογός μας, έστω και έτσι που λειτουργεί, δεν αποτελεί παράρτημα κανενός άλλου Συλλόγου ή Αδελφότητας και κατά συνέπεια δεν μπορεί να καλείται να δώσει λόγο, για τις αδυναμίες, που παρουσιάζει. Αυτές οι αδυναμίες - τις οποίες άλλωστε αναγνωρίζουμε - είναι θέμα που αφορά εμάς τους ίδιους και ο καθένας μας εδώ στα Γιάννενα, ας βοηθήσει να τις ξεπεράσουμε.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Δ. ΜΠΟΥΣΗΣ

Υ.Γ.: Παράκληση να δημοσιευθεί η επιστολή μου στα ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ.

ΟΞΥΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Είναι γενικότερο το φαινόμενο και δυστυχώς παρατηρείται και στο ορεινό χωριό μας.

Αρκετά έλατα, εδώ και λίγα χρόνια, στα όμορφα δάση μας ξεραίνονται. Πριν δυο χρόνια πάλι ξεράθηκαν όλοι σχεδόν οι φτελιάδες και άλλα λίγα είδη δένδρων. Θ' ακολουθήσει άραγε συνέχεια και τι διαστάσεις θα έχει; Η παρατεταμένη ξηρασία, η όξινη βροχή, η μόλυνση του περιβάλλοντος γενικότερα και τα ελλιπή μέτρα προστασίας συντείνουν στη καταστροφή που κάποτε πρέπει ν' ανακόψουμε την πορεία της.

Απάντηση σύνταξης:

Είναι αλήθεια πως η επιστολή του Κ. Δ. Μπούση έφερε μαζί της μήνυμα ελπίδας αναφορικά με την ανταπόκριση που ήδη αρχίζουν να βρίσκουν τα σχόλια και δημοσιεύματα της εφημερίδας μας. Εν πρώτοις λοιπόν τον ευχαριστούμε. Αδυνατούμε όμως να καταλάβουμε την παράξενη συλλογιστική του. Κι είναι πράγματι παράξενη αφού απ' τη μια εκφράζει ανυπομονησία για τη συρρίκνωση της Αδελφότητας Ιωαννίνων κι απ' την άλλη «βάλλει» κατά της δημοσιοποίησης αυτών των ανησυχιών. Αν ανησυχείται κ. Μπούση για τις ανησυχίες μας... τότε το περιεχόμενο της επιστολής σας μας έκανε ν' ανησυχίσουμε περισσότερο... Κι αυτό γιατί:

α) Κανείς δεν ζήτησε από την Αδελφότητά σας ν' απολογηθεί. Συλλέγοντας ειδήσεις των Πραμαντιωτών φτάσαμε και στα Γιάννενα με αποκλειστικό σκοπό την καταγραφή και προβολή τόσο των θετικών όσο και των αρνητικών γνωρισμάτων της Αδελφότητας.

β) Η εφημερίδα από το ξεκίνημά της - κι ακόμα περισσότερο μετά την ανανέωσή της - έθεσε ως στόχο τη συσπείρωση και ενημέρωση των απανταχού Πραμαντιωτών μέσα από τις σελίδες της. Και γι' αυτό εξελίσσεται πετυχαίνοντας το σκοπό της. Αν διαφωνείτε προσωπικά μ' αυτό το ρόλο δεν έχετε παρά να το εκφράσετε...

γ) Αν στο επίμαχο ρεπορτάζ η ουσία βρίσκεται στην ανίχνευση (εκτός εισαγωγικών) των αιτιών της υπολειτουργίας της Αδελφότητας τότε γιατί «αδυνατείτε να κατανοήσετε τις ανησυχίες του συντάκτη» για τον κίνδυνο διάλυσής της τη στιγμή που και τα ίδια τα μέλη του Διοικητικού σας Συμβουλίου ανησυχούν για τον ίδιο λόγο;

δ) Εκφράζετε φόβους - και καλά κάνετε πως η στέγασή σας σ' ένα γραφείο και όχι σ' ένα γραφείο «μεγαλώνει ακόμη το πρόβλημα». Γιατί άραγε, αφού ισχυρίζεσθε παράλληλα πως ούτε λίγο ούτε πολύ δεν συντρέχουν λόγοι προβληματισμού εξαιτίας της μικρής απόστασης από το χωριό (...);

ε) Ευχαριστούμε πολύ για την δυνατότητα που μας δόσατε να κάνουμε αυτή τη μορφή του διαλόγου ώστε να «ζωντανέψει» η συζήτηση για την ποιότητα δουλειάς των Αδελφωτών. Θάταν ευχής έργον οι Πραμαντιώτες να μάθαιναν από την ίδια τους τη δράση κι όχι μόνο μέσω της εφημερίδας. Θα συμφωνήσετε όμως πως **ΚΑΙ** η εφημερίδα μπορεί να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Κι αν η Αδελφότητα στα Γιάννενα είχε προβληθεί απ' τις σελίδες μας για το θετικό της έργο σίγουρα δεν θα διατυπώνανε το παράπονο ότι επεμβαίνουν σε ξένα ... χωράφια. Τώρα όμως κάτι φαίνεται πως σας πείραξε κ. Μπούση. Ή μήπως δεν είναι έτσι....;

...ΚΙ ΑΥΤΑ

● Σαράντα χρόνια είχαν να φανούν λύκοι στο χωριό μας. Πριν λίγο καιρό εμφανίστηκαν στο «ίσιαμα» και σ' άλλα μέρη προκαλώντας ζημιές στους κτηνοτρόφους μας. Δεν θα δαμε αν πρόκειται για πεινασμένα αγέλη ή έναν-δυο λύκους που φώλιασαν εδώ.

● Σύντομα δ' ασφαλτοστρωθεί ένα μικρό τμήμα του αμαξωτού δρόμου Πραμάντων-Χρηστών.

● Τον τελευταίο καιρό, ο χωριανός μας δικηγόρος Κων/νος Α. Τσίλιγιάννης, που διαμένει στη Θεσσαλονίκη, εξέδωσε το βιβλίο «Οι Άγιοι αυτάδελφοι από την Άρτα ΘΕΟΧΑΡΗΣ και ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ».

ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΡΑΜΜΗ

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΧΩΡΙΣ ... ΑΠΑΝΤΗΣΗ!

Α.Κ.
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΑΣΩΝ
ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Τ.Θ. 1103
451 10 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΤΜΗΜΑ:
Ταχ. Δ/ση: Νάπ. Ζέρβα 2
Πληροφορίες: Ε. Χαχούλης
Τηλέφωνο: 21901/427

Βαθμός ασφαλείας
Ιωάννινα 22/5/1990
Αρ. Πρωτ. Βαθ. Προτεραιότητας
Οικ. 3124

Προς: Την Εφημερίδα
«Πραμαντιώτικα Νέα»
Βουτσά 678
156 61 - Χολαργός

ΚΟΙΝ.: Διεύθ. Δασών Ιωαννίνων
Ενστάδα

Κύριε Διευθυντή

Απαντώντας σε σχόλιο της εφημερίδας σας (αριθμ. φύλλου 15/Φεβρουάριος - Μάρτιος 1990) σχετικά με τη λειτουργία του Δασονομείου Πραμάντων, σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα: Στο Δασονομείο Πραμάντων, σύμφωνα με την ισχύουσα λειτουργική απόφαση κατανομής θέσεων δασικού προσωπικού, προβλέπονται δύο (2) θέσεις υπαλλήλων (1 θέση Τεχνολόγου Δασοπονίας και 1 θέση Δασοθηροφύλακα). Υπηρετεί σήμερα 1 Δασοθηροφύλακας οργανικός τοποθετημένος και το κενό του άλλου υπαλλήλου το καλύπτει επιπρόσθετα υπάλληλος από τη έδρα της Υπηρεσίας μας.

Μ.Ε.Ν.
Ο Δασάρχης Ιωαννίνων
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΤΣΟΣ
(Δασολόγος Α' Βαθμού)